

Підсумки 11-ї наради Конференції Сторін Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Кіто, Еквадор, 4–9 листопада 2014 року)

В. Г. Домашлінець

Міністерство екології та природних ресурсів України (Київ, Україна)

Results of the 11th Meeting of the Conference of the Parties to the Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (Quito, Ecuador, 4–9 November 2014). — Domashlinets, V. G. — The results of the 11th Meeting of the Conference of the Parties to the Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (Quito, Ecuador, 4–9 November 2014) (COP11) are presented. The main provisions of the COP11 adopted resolutions and related documents are characterized. COP11 adopted 34 resolutions dealing with financial, administrative, strategic, coordination, taxonomic and environmental education issues as well as conservation aspects of migratory species associated with invasive alien species, climate change, renewable energy development, ecological tourism, marine debris, ecological network development, bird poisoning, environmental crime. COP11 approved the international action plans for the Saker Falcon, landbirds, and Central Asian mammals, proposed the conservation measures for marine turtles, sharks, rays, cetaceans and African lion and considered 18 proposals for amendments of the CMS appendices. The recommendations for priority studies of migratory animals in Ukraine are given. Key words: Bonn Convention, CMS, resolution, Conference of the Parties, Action Plan, migratory species of wild animals.

Вступ

Вагомим міжнародним інструментом координації спільних заходів країн щодо збереження тварин, які в певні періоди свого життєвого циклу здійснюють міграції, є Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, CMS), Стороною якої є Україна з 1999 року. З метою звітування про досягнуті результати та планування діяльності на подальший період країни-учасниці CMS збираються на періодичні наради, які є важливими подіями з точки зору координації світового природоохоронного руху, спрямованого на збереження тисяч видів мігруючих тварин.

З 4 по 9 листопада 2014 року у м. Кіто, Республіка Еквадор, відбулась чергова 11-та нарада Конференції Сторін CMS (КС-11), яка зібрала понад 900 учасників з більш ніж 100 країн — Договірних Сторін CMS, а також міжурядових і неурядових організацій, секретаріатів інших міжнародних договорів екологічного спрямування. КС-11 пройшла під гаслом «Час для дій». Голоувала на нараді міністр охорони довкілля Республіки Еквадор п. Лорена Тапіа (Lorena Tapia). КС-11 прийняла низку важливих рішень, які визначатимуть діяльність у рамках CMS на період 2015–2017 років.

Результати КС-11

Питання, що розглядалися на КС-11, затверджені у відповідному порядку денному [1]. Делегати заслухали звіти Постійного комітету, Наукової Ради та Секретаріату CMS, Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП). Заслухавши оцінку виконання Стратегічного плану CMS за 2006–2014 роки [5] учасники КС-11 після обговорення схвалили новий Стратегічний план на 2015–2023 роки [52], а також:

- запропонували Секретаріату Боннської Конвенції інтегрувати цілі та завдання плану в роботу програму CMS;

Corresponding author address: Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine; Mytropolyta Vasylya Lypkivskogo St. 35, Kyiv, 03035 Ukraine; e-mail: vdomashlinets@yahoo.com

- спонукали Сторони CMS та запропонували іншим державам, сімейству інструментів CMS (сукупність міжнародних договорів та планів, укладених під егідою CMS), іншим причетним установам і організаціям, що працюють у напрямку збереження мігруючих видів, інтегрувати цілі та завдання Плану у свої відповідні політики та інструменти планування;
- запропонували керівним органам інструментів CMS розглянути зазначений Стратегічний план на предмет затвердження на своїх наступних засіданнях;
- підтвердили потребу у додатковій міжсесійній роботі з метою підтримки виконання Стратегічного плану;
- вирішили розширити повноваження робочої групи щодо Стратегічного плану в частині виконання завдань з розроблення індикаторів та Довідкового тому протягом триріччя 2015–2017 років;
- визнали, що широке коло організацій громадянського суспільства та інші заінтересовані сторони роблять значний внесок у виконання Конвенції, та заохотили ці організації звітувати про свою роботу на Конференції Сторін.

Учасники обговорили коротко- та середньострокову діяльність в рамках виконання Резолюції 10.9 щодо майбутньої організації та стратегії CMS, що було взято до відома [6].

Питання більшої координації між різними міжнародними договорами, укладеними під егідою CMS, знайшли відображення у Резолюції 11.3 [53], в якій КС-11:

- попросила Виконавчого секретаря CMS підготувати незалежний аналіз і повідомити про юридичні, фінансові, операційні та адміністративні наслідки дій щодо посилення синергії до 44-го засідання Постійного комітету та КС-12 для того, щоб виявити переваги і недоліки;
- запропонувати Нараді Сторін АЕВА (Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів) на своїй 6-й сесії (МОР6) розглянути незалежний аналіз, повідомити про результати, а також прийняти рішення про подальші дії щодо синергії;
- просити Постійний комітет CMS розглянути результати АЕВА МОР6 та прийняти відповідне рішення згідно з цими результатами стосовно посилення синергії.

КС-11 розглянула питання реструктуризації Наукової ради [7]. У відповідній резолюції з цього питання [54] запропоновано наступне:

- на кожний міжсесійний період між двома КС вибирають представників до Сесійного комітету Наукової ради, який складається з радників, що призначаються КС та Договірними Сторонами (на регіональній основі);
- Сесійний комітет Наукової ради складатиметься з дев'яти членів, призначених КС, що мають досвід у таксономічних і тематичних питаннях, та регіональних представників з приблизного розрахунку один представник на 15 країн;
- під час призначення членів Сесійного комітету має бути досягнуто таке: збалансоване наукове представництво експертів з таксономічних і наскрізних питань; глибоке розуміння ключових наукових питань і досвід у трансляції науки в політику; має бути присутній науковий досвід з питань, що буде потрібний для Конвенції на наступне триріччя;
- всі поради, рекомендації та інші напрацювання Сесійного комітету розглядаються на КС як результат роботи Наукової Ради.

КС-11 також запропонувала Науковій Раді переглянути свої Правила процедури та надати відповідний звіт на КС-12.

КС-11 призначила п. Джузеппе Нотарбалторо ді Скьяра (Giuseppe Notarbartolo di Sciarra) радником з питань водних ссавців, а панів Роберта Грея (Robert Gray) і Стефена Гарнетта (Stephen Garnett) — радниками з питань птахів. КС-11 обрала новий склад Постійного комітету, до якого увійшли: від Африки — Республіка Конго, Південноафриканська Республіка, Уганда; від Азії — Киргизстан і Монголія; від Європи — Франція, Норвегія, Україна; від Океанії — Австралія; від Південної і Центральної Америки та Карибського регіону — Болівія і Коста-Ріка. КС-11 взяла до відома аналіз прогалин у діяльності CMS, підготовлений її Секретаріатом [8].

Торкаючись бюджетних питань, КС-11 взяла до відома звіт Секретаріату про виконання бюджету за 2012–2014 роки [2, 3] та затвердила бюджет на 2015–2017 роки, в якому наведені розміри щорічних внесків Договірних Сторін до Траст-фонду CMS, міститься перелік заходів для пріоритетного фінансування, умови використання коштів та інші положення, потрібні для ефективного виконання бюджету [51]. Секретаріат CMS поінформував делегатів про заходи мобілізації ресурсів [4]. Резолюція 11.5 присвячена питанням організації нарад КС [55].

Поступове виконання керівних документів КС Боннської конвенції веде до поступової втрати актуальності окремих її рішень чи окремих пунктів затверджених резолюцій, які починають вважатися виконаними. Таким чином, доречним є періодична ревізія раніше прийнятих документів. Цього питання стосується Резолюція 11.6 [56], прийнята на основі підготовленого Секретаріатом документу [9].

Уваги делегатів привернуло питання перегляду діяльності CMS, зокрема щодо виконання та дотримання Договірними Сторонами CMS своїх обов'язків. У виступах наводились приклади функціонування відповідних механізмів у рамках інших міжнародних договорів. На основі представленого Секретаріатом документу [10] прийнято Резолюцію 11.7 [57], в якій, серед іншого:

- погоджено у міжсесійний період розпочати процес вивчення можливостей стосовно посилення виконання Конвенції шляхом розроблення відповідного механізму перегляду її діяльності;
- доручено Секретаріату підготувати технічне завдання для відповідної робочої групи і розглянути її на 44-му засіданні Постійного комітету CMS.

Певний час було приділено огляду діяльності в рамках існуючих інструментів CMS (угоди, меморандуми, плани дій тощо) на підставі матеріалів Секретаріату [16, 17, 18].

У схваленій резолюції з цього питання [62] КС-11 доручила Секретаріату та Науковій раді і спонукала Сторони CMS застосувати критерії, що містяться у додатку до резолюції, під час розроблення та оцінки пропозицій щодо майбутніх угод, а також настійно запропонувала державам ареалу існуючих угод підписати або ратифікувати їх, якщо вони це ще не зробили, та взяти активну участь в їх виконанні. Важливу роль у виконанні CMS мають злагоджені дії її держав-членів. З цього питання була підготовлена Резолюція 11.13 [63], яка містить перелік заходів, що потребують спільних і узгоджених дій, а також список видів, що потребують уваги з точки зору координації діяльності причетних країн.

У рамках CMS встановлені критерії, за якими ті чи інші види мігруючих тварин можуть заноситись до її додатків. Розвиток науки та міжнародного екологічного права з питання збереження рідкісних і зникаючих видів тварин вимагає періодичного оновлення таких критеріїв, на що спрямована Резолюція 11.33 [82], яка, серед іншого дає тлумачення терміну «вид перебуває під загрозою зникнення» (endangered) як виду, що має дуже високий ризик зникнення в природі у найближчому майбутньому.

Звичайною складовою нарад КС є обговорення пропозицій щодо поправок до додатків Боннської конвенції. Загалом розглянуто 18 пропозицій щодо змін до додатків I і II. За рішенням КС-11 до додатку I внесено такі види: дзьоборил (*Ziphius cavirostris*) [32], дрохва (*Otis tarda*) [341], довгопалий побережник (*Calidris pusilla*) [35], великий побережник (*Calidris tenuirostris*) [36], сиворакша (*Coracias garrulous*) [37], червонолоба газель (*Eudorcas rufifrons*) [33]. До Додатку II внесено білого ведмеда (*Ursus maritimus*) [43], коба (болотяного козла) (*Kobus kob leucotis*) [44], канадську очеретянку (*Cardellina canadensis*) [45], шовкову (флоридську, широкороту) акулу (*Carcharhinus falciformis*) [46], велетенську (*Sphyrna mokarran*) та бронзову (*Sphyrna lewini*) акулу-молота [47, 48], великооку (*Alopias superciliosus*), звичайну (*Alopias vulpinus*) і пелагічну (*Alopias pelagicus*) морські лисиці [49], європейського вугра (*Anguilla anguilla*) [50]. Одночасно до додатків I і II внесено п'ять видів риби-пили (*Anoxypristis cuspidate*, *Pristis clavata*, *P. pectinata*, *P. zijsron* і *P. pristis*) [38], рифова манта (*Manta alfredi*) [39, 40], всі види скатів роду *Mobula* [41, 42].

Значна частина КС-11 була присвячена питанням збереження різних груп мігруючих видів тварин. Секретаріат CMS підготував документ про збереження мігруючих акул та скатів [24], в якому був запропонований проект резолюції, що мав на меті доповнити діяльність в рамках Меморандуму про взаєморозуміння про збереження акул та допомогти Сторонам виконувати свої зобов'язання стосовно видів Додатка I. Бразилія, Еквадор, ОАЕ, Єгипет, Чилі, Сенегал, Аргентина та організація Humane Society International від імені коаліції неурядових організацій підтримали проект резолюції. ЄС та США також висловились за підтримку, проте запропонували поправки, які були згодом обговорені на Робочій групі з питань водних видів. У кінцевій редакції Резолюції 11.20 [70] КС-11, серед іншого:

- спонукала Сторони, щоб будь-яке рибальство та торгівля акулами і скатами має бути екологічно збалансованим, а брак наукових даних не повинен перешкоджати заходам збереження або управління рибальством, спрямованим на досягнення цього;
- спонукала Сторони вжити кроків щодо припинення добування плавців акул, якщо вони ще не зробили цього, у тому числі виконання таких заходів, як заборона вилучення плавців акул у морі та подальшого викидання тіла понівеченої риби у море або інші заходи згідно з відповідними резолюціями Генеральної Асамблеї ООН;
- запропонувала Сторонам CMS виконувати існуючі заходи збереження та управління, зокрема ті, що розроблені регіональними організаціями управління рибальством (RFMO), де це прийнятно, у тому числі дотримання вимог чи зобов'язань щодо збирання та надання інформації, що дозволятиме здійснювати надійні оцінки запасів науковими комітетами таких органів;
- спонукала Сторони розробити та виконати керівні правила і процедури для виконання положень CITES щодо регулювання торгівлі продуктами акул;
- запросила Сторони визначити та зберегти критичні місця існування та шляхи міграції з точки зору внеску до розроблення і виконання ефективних заходів збереження і сталого управління;
- закликала Сторони, держави ареалу і партнерів із співробітництва підписати Меморандум про взаєморозуміння щодо збереження акул і запровадити заходи збереження та дослідження з метою попередження нераціонального використання акул і скатів;
- доручила Секретаріату CMS надалі тримати зв'язок з ФАО, RFMO, CITES, громадянським суспільством та іншими зацікавленими організаціями для заохочення скоординованих дій щодо збереження та сталого використання акул і скатів.

КС-11 розглянула індивідуальний план дій щодо південнотихоокеанської популяції довгоголової морської черепахи [25] та відповідний проект резолюції, яку підтримали Еквадор, ЄС, Перу, США, Аргентина, Чилі і Фіджі. У Резолюції 11.21 [7] КС-11:

- затвердила індивідуальний план дій для довгоголової морської черепахи (*Caretta caretta*) у південній частині Тихого океану [25];
- спонукала Сторони з регіону південного Тихого океану та інші Сторони, що мають свій рибальський флот у південній частині Тихого океану, виконати зазначений план дій;
- попросила призначеному КС раднику з морських черепах координувати виконання плану дій і звітувати про прогрес на КС-12.

Торкаючись питання збереження морських китоподібних, КС-11 розглянула питання контролю їх вилучення з комерційною метою [26]. Єгипет, Чилі, ЄС, АССОВАМС, організації Humane Society International, Whale and Dolphin Conservation Society підтримали відповідний проект резолюції [72], в якій КС-11:

- запропонувала Сторонам розробити та запровадити національне законодавство, що забороняє вилов живих китоподібних у природі з комерційною метою;
- спонукала Сторони вжити суворіших заходів відповідно до статті XIV CITES стосовно імпорту та міжнародного транзиту живих китоподібних, що були виловлені в природі, з комерційними цілями;

- просить Секретаріат і Наукову раду CMS зміцнити співробітництво з CITES і Міжнародною китобійною комісією щодо видів малих китоподібних, яких виловлюють в природі живцем;
- спонукала Сторони і заохотила Сторони та підписантів відповідних інструментів Боннської конвенції, а також держави, що не є Сторонами CMS, перешкоджати вилову нових китоподібних з комерційною метою;
- заохотила Сторони надавати інформацію про вилов живих тварин Міжнародній китобійній комісії та іншими причетним форумам.

Одним з пунктів порядку денного на КС-11 був розгляд питання наявності своєрідної культури у мігруючих видів диких тварин, що мають складні соціальні стосунки між собою. Відзначено, що втрата такої культури може мати негативний вплив на популяції мігруючих тварин із соціально складною поведінкою, зокрема китоподібних. Відповідний документ було представлено Секретаріатом [27]. КС-11 прийняла Резолюцію 11.23 [73], в якій:

- Сторони заохочуються брати до уваги «культурну» поведінку тварин під час розроблення природоохоронних заходів;
- Сторони разом з іншими заінтересованими учасниками також заохочуються оцінити загрози соціально розвинутим видам ссавців на підставі інформації про зв'язок зазначених загроз з їх соціальною структурою та культурою;
- Сторін спонукають застосувати застережний підхід під час управління популяціями тварин, щодо яких є інформація про природоохоронний аспект їх культурної та соціальної поведінки;
- міститься прохання до Наукової ради створити міжсесійну експертну робочу групу з питань культурної та соціальної поведінки тварин з природоохоронної точки зору, приділяючи в основному увагу китоподібним, проте не обмежуючись ними;
- експертній групі, в залежності від наявності ресурсів, скласти список пріоритетних видів, які є об'єктами регулювання Боннської конвенції, для всеосяжного дослідження культурної та соціальної структури і почати проведення відповідного аналізу, якщо це доцільно, та поінформувати про свої висновки і пропозиції для подальшої роботи через Наукову раду на КС-12.

Голова Робочої групи CMS з питань міграційних шляхів п. Тех Мундкур (Таеї Мундкур) розповів про елементи Програми робіт щодо мігруючих видів птахів і пролітних шляхів на 2014–2023 роки та Рамкової програми щодо американського прольотного шляху [19]. Швейцарія, ЄС, Еквадор від імені Центральної Америки та Карибського регіону, Філіппіни, Киргизстан, Бразилія і Єгипет підтримали проект резолюції з цього питання, запропонувавши невеликі зміни.

У Резолюції 11.14 [64] КС-11, серед іншого:

- схвалила Програму робіт щодо мігруючих птахів і перелітних шляхів на 2014—2023 роки (ПР), спонукавши Сторони та підписанти інструментів Боннської конвенції і запропонувавши іншим заінтересованим партнерам надати пріоритетне значення виконанню цієї ПР;
- схвалила Рамкову програму щодо американського прольотного шляху і спонукала Сторони і підписанти інструментів CMS в американському регіоні у співробітництві з іншими партнерами втілити зазначену програму разом з Ініціативою щодо мігруючих видів західної півкулі (WHMSI) з метою охорони мігруючих птахів і середовищ їх існування у західній півкулі;
- запропонувала Робочій групі з питань міграційних шляхів та Секретаріату CMS створити цільову групу у співпраці з WHMSI з метою координації розроблення і виконання відповідного плану дій;
- закликала Сторони ефективно виконати ПР і запросила країни, що не є сторонами CMS, інші заінтересовані організації за підтримки Секретаріату посилити національну та локальну спроможність для збереження пролітних шляхів, у тому числі шляхом розвитку партнерства з ключовими заінтересованими сторонами і організації навчальних курсів, перекладу та розповсюдження документів, обміну протоколами і правилами та розуміння екологічної функціональності міграційних шляхів через проведення досліджень мігруючих птахів та їх оселищ;

- просить Робочу групу відкритого складу з питань міграційних шляхів продовжити моніторинг виконання ПР та Рамкової програми щодо американського прольотного шляху, розглядати відповідні наукові і технічні питання, міжнародні ініціативи і процеси, забезпечити керівництво з питання збереження та управління міграційними шляхами на глобальному і місцевому рівнях у міжсесійний період, переглядати та оновлювати ПР керуючись пріоритетами діяльності Боннської конвенції щодо міграційних шляхів.

Суттєвою проблемою для перелітних птахів залишаються випадки їх отруєння різними хімікатами, що використовуються у сільському господарстві, зокрема пестицидами. Зважаючи на це, фахівцями та Секретаріатом CMS були розроблені Керівні принципи щодо попередження ризику отруєння мігруючих птахів і проект відповідної резолюції [20]. Після розгляду цього питання та внесення запропонованих делегатами змін і доповнень, КС-11 прийняла Резолюцію 11.15 [65], в якій:

- затверджуються Керівні принципи щодо попередження ризику отруєння мігруючих птахів;
- Секретаріату CMS запропоновано проводити регулярні консультації з відповідними заінтересованими сторонами з метою моніторингу впливу отруєння на мігруючих птахів і підтримки розроблення відповідних національних стратегій і планів їх виконання;
- Договірним Сторонам CMS, іншим країнам і заінтересованим сторонам рекомендовано розробити стратегії з урахуванням заходів, що містяться у зазначеній резолюції, з метою попередження, зменшення або контролю впливу отруєння на мігруючі види птахів;
- запропоновано організувати навчальні курси, перекладати та розповсюджувати інформацію про кращі приклади роботи щодо попередження отруєння птахів;
- Сторонам CMS, UNEP та іншим відповідним міжнародним організаціям, а також промисловості, дво- і багатостороннім донорам рекомендовано розглянути можливість надати фінансової підтримки у виконанні зазначеної резолюції та Керівних принципів, у тому числі шляхом координації через Робочу групу з питань попередження отруєння;
- запропоновано продовжити діяльність Робочої групи відкритого складу щодо попередження отруєння на період до КС-12 у межах затвердженого технічного завдання, при цьому поновити членство в ній представників з географічних регіонів, які там відсутні, а також представників промисловості і урядів з метою з'ясування впливу інших джерел отруєння і моніторингу виконання Керівних принципів.

КС-11 приділила увагу питанню попередження нелегального знищення і вилучення птахів та незаконної торгівлі ними [21]. У прийнятій Резолюції 11.16 [66] КС-11, серед іншого:

- закликала заінтересовані сторони співпрацювати між собою з питань попередження нелегального знищення і вилучення птахів та незаконної торгівлі ними шляхом підтримки існуючих міжнародних ініціатив і механізмів, утворення спеціалізованих експертних груп;
- запропонувала Секретаріату CMS організувати засідання міжурядової спеціалізованої групи експертів з питань попередження нелегального знищення і вилучення птахів і незаконної торгівлі у Середземноморському регіоні, Південній та Центральній Америці і у Карибському регіоні;
- доповісти про результати роботи на КС-12.

Вперше на міжнародному рівні було ініційовано план дій для охорони значної кількості наземних видів птахів афро-євразійського регіону, розроблений відповідною робочою групою на чолі з п. Олівером Бібером (Olivier Biber) [22]. План після обговорення був затверджений Резолюцією 11.17 [67]. Загалом план охоплює 34 види птахів, що перебувають під загрозою зникнення на глобальному рівні, 124 види птахів, що викликають найменше занепокоєння з природоохоронної точки зору, проте чисельність популяцій яких має тенденцію до зниження, а також 346 видів птахів, популяції яких збільшуються, стабільні чи чисельність яких невідома на глобальному рівні. Багато охоплених планом дій видів птахів зустрічаються в Україні.

Окремо був розроблений Глобальний план дій щодо збереження балабана (*Falco cherrug*) [23], що також зустрічається в Україні. КС-11 затвердила відповідну резолюцію з цього питання [68]. План розрахований на 10 років.

Для координації дій щодо збереження птахів, які підпадають під дію Боннської конвенції, важливі уніфіковані підходи щодо їх таксономії. Тому КС-11 прийняла Резолюцію 11.19 [69], яка в якості стандартного довідника з таксономії та номенклатури рекомендує використовувати публікацію авторів Josep del Hoyo, Nigel J. Collar, David A. Christie, Andrew Elliot і Lincoln D.C. Fishpool (2014).

Аспекти збереження мігруючих ссавців Центральної Азії знайшли відображення у резолюції 11.24 [74], якою, серед іншого, схвалено Програму робіт та індивідуальний план дій щодо аргалі (*Ovis ammon*).

Делегати підтвердили, що для мігруючих тварин суттєве значення має подальше впровадження концепції екологічної мережі. У Резолюції 11.25 [75] з цього питання схвалила відповідні рекомендації, що містяться у Додатку 1 цієї резолюції.

Визнано, що глобальні зміни клімату можуть впливати на компоненти біорізноманіття, у тому числі й на мігруючі види тварин. Розроблення заходів, що можуть пом'якшати негативні наслідки зміни клімату на мігруючі види, знайшли відображення у Резолюції 11.26 [76], якою:

- затверджена програма робіт щодо зміни клімату та мігруючих видів;
- Договірним Сторонам і підписантам CMS та її інструментів запропоновано оцінити, які кроки потрібно здійснити з метою сприяння мігруючим видам адаптуватись до зміни клімату.

Розвиток технологій отримання енергії за рахунок відновлювальних ресурсів має враховувати потенційний вплив на мігруючі види. На розгляд КС-11 з цього питання був підготовлений відповідний огляд та керівні принципи [28], схвалені Резолюцією 11.27 [77] і запропоновані для використання Договірним країнам і іншим заінтересованим сторонам.

Секретаріат CMS підготував на розгляд КС-11 огляд щодо впливу розповсюдження інвазійних чужорідних видів (ІЧВ) на мігруючі види [29], що став основою для відповідної Резолюції 11.28 [78], в якій КС-11:

- закликала Сторони CMS і країни, що не є сторонами CMS, посилити увагу до загроз ІЧВ на види, які є об'єктами регулювання цього міжнародного договору;
- звернула увагу на потребу співробітництва між усіма зацікавленими сторонами;
- запропонувала Науковій раді в межах своїх повноважень опрацювати питання посилення співпраці з питання ІЧВ з іншими відповідними міжнародними форумами.

У багатьох країнах спостерігається розвиток екологічного туризму, метою якого є спостереження за об'єктами дикої природи, зокрема з використанням плавальних засобів, проте при цьому не завжди враховуються особливості життєвого циклу та поведінки видів-мігрантів. Аналіз переваг, ризиків та впливу розвитку екотуризму на мігруючих видів було здійснено Секретаріатом Боннської конвенції [30]. Делегати схвалили відповідну Резолюцію 11.29 [79], в якій КС-11:

- спонукала Сторони CMS вжити належних заходів, таких як розроблення та застосування відповідних національних керівних принципів, кодексів поведінки, у разі потреби, національного законодавства, правил, інших регуляторних інструментів для сприяння екологічно збалансованого спостереження за об'єктами дикої природи;
- рекомендувала Сторонам CMS взяти до уваги, що використання плавальних засобів для спостереження за дикою природою має відбуватись у спосіб, який дозволяє уникнути негативний вплив на довготривале виживання популяцій і середовище їхнього існування і мало мінімальні наслідки на поведінку тварин, що є об'єктами спостереження, та асоційованих видів.

Морські тварини-мігранти потерпають від сміття, що неконтрольовано потрапляє у морське середовище. Секретаріат CMS підготував доповідь з цього питання, проаналізувавши прогалини у знаннях щодо впливу сміття на тварин, джерела та шляхи його потрапляння у морське середовище, найкращі приклади боротьби із сміттям на комерційних морських

суднах, аспекти інформаційних та освітніх компаній для громадськості [31]. У прийнятій Резолюції 11.30 [80] з цього питання КС-11:

- закликала Сторони СМС розробляти відповідні стратегії щодо боротьби з морським сміттям з урахуванням специфіки видів-мігрантів;
- запропонувала Науковій раді СМС опрацьовувати надалі питання морського сміття, у тому числі шляхом тісної співпраці з іншими договорами, що мають відношення до збереження біорізноманіття, створюючи багатосторонні робочі групи;
- настійно заохочує Сторони СМС приділити увагу питанню залишених, втрачених або іншим шляхом покинутих рибальських сіток відповідно до Кодексу поведінки FAO з відповідального рибальства.

КС-11 визнала, що на збереження мігруючих видів негативно впливають екологічні злочини (браконьєрство, нелегальна торгівля тощо), у зв'язку з чим було прийнято відповідне рішення [81], в якому зацікавленим сторонам пропонується вжити необхідних заходів для посилення правозастосування, вдосконалення законодавства, покращення поінформованості населення і поліпшення співробітництва.

Важливим компонентом будь-якої природоохоронної роботи є екологічна просвіта і цьому питанню КС приділила належну увагу, заслухавши виконання плану пропаганди і комунікації в рамках СМС за 2012–2014 роки [11] і затвердивши подібний план на наступне триріччя (2015—2017 рр.) [12] Резолюцією 11.8 [58]. КС-11 ознайомила і взяла до відома декілька документів, що стосуються аналізу та синтезу національних звітів [13], виконання стратегії щодо посилення спроможності за 2012–2014 роки [14] разом з відповідним планом роботи на 2015–2017 роки [15].

Питання покращення синергії та партнерства відображені в Резолюції 11.10 [60]. КС-11 відзначила екологічне та освітнє значення Всесвітнього дня мігруючих птахів, започаткованого в рамках Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA). У Резолюції 11.9 [59] міститься прохання до Генеральної Асамблеї ООН офіційно оголосити другу суботу та неділю травня Всесвітнім днем мігруючих птахів. Делегати КС-11 погодились с тим, що громадянське суспільство відіграє важливу роль в успішності реалізації заходів в рамках СМС та прийняли окрему Резолюцію з цього питання [61].

Важливою подією в рамках КС-11 став сегмент високого рівня, в якому взяли участь міністри охорони довкілля багатьох країн, виконавчі секретарі міжнародних договорів екологічного спрямування, представники відомих міжнародних екологічних організацій.

Традиційним компонентом КС-11 є процедура підписання країнами міжнародних договорів, укладених в рамках Боннської конвенції. Так, представник Швеції підписав Меморандум про взаєморозуміння (МВ) щодо збереження мігруючих видів акул, Швейцарія та Чеська Республіка — МВ про збереження хижих птахів Африки і Євразії.

Наступну нараду КС вирішено провести у Філіппінах орієнтовно в 2017 році [83].

Висновки

1. Результати КС-11 свідчать про те, що проблема збереження мігруючих видів диких тварин набуває дедалі більшого значення, на що вказує проведення першого в історії Боннської конвенції сегменту високого рівня, широке коло обговорених питань та кількість прийнятих рішень.
2. Ефективне виконання Боннської конвенції залежить від тісної співпраці між Договірними Сторонами цього договору, відповідними науковими інституціями, неурядовими організаціями та громадянським суспільством.
3. Необхідним є посилення участі відповідних фахівців та наукових закладів України у проведенні пріоритетних наукових досліджень, що матимуть ключове значення для виконання Боннської конвенції, а саме: вивчення впливу на видів-мігрантів таких факторів, як зміна клімату, чужорідні інвазійні види, розвиток енергетики та екологічного туризму, морське сміття,

використання хімікатів; дослідження біології видів, які є об'єктами Боннської конвенції, зокрема в рамках затверджених на КС-11 міжнародних планів дій (балабана, наземних птахів); з'ясування значення екологічної мережі у збереженні видів, що мігрують.

Література

1. UNEP/CMS/COP11/Doc.6.1/Rev.2. Provisional Agenda and Documents. — <http://goo.gl/Zmr79C>. — 4 p.
2. UNEP/CMS/COP11/Doc.14.2. Draft Costed Programme of Work 2015-2017. — <http://goo.gl/69ch63>. — 16 p.
3. UNEP/CMS/COP11/Doc.14.3. Proposed Budget for the Triennium 2015—2017. — <http://goo.gl/ygV94m>. — 23 p.
4. UNEP/CMS/COP11/Doc.14.4. Resource Mobilization. — <http://goo.gl/85yFhR>. — 12 p.
5. UNEP/CMS/COP11/Doc.15.1. Assessment of Implementation of the Strategic Plan 2006-2014. — <http://goo.gl/jNjTw>. — 4 p.
6. UNEP/CMS/COP11/Doc.16.1. Future Structure and Strategies of CMS: Short- and Medium-term Activities under Resolution 10.9. — <http://goo.gl/wGF0QU>. — 18 p.
7. UNEP/CMS/COP11/Doc.17.1. Options for the Restructuring of the Scientific Council. — <http://goo.gl/gY5l3b>. — 27 p.
8. UNEP/CMS/COP11/Doc.17.3. Draft Global Gap Analysis of the Convention on Migratory Species. — <http://goo.gl/8eJC9o>. — 11 p.
9. UNEP/CMS/COP11/Doc.18.2. Repeal of Resolutions and Recommendations. — <http://goo.gl/Bxit9L>. — 9 p.
10. UNEP/CMS/COP11/Doc.18.3/Rev.1. Enhancing the Effectiveness of the Convention through a Process to Review Implementation. — <http://goo.gl/mZ1xnz>. — 14 p.
11. UNEP/CMS/COP11/Doc.19.1. Implementation of the Outreach and Communication Plan 2012-2014. — <http://goo.gl/q0jnrO>. — 7 p.
12. UNEP/CMS/COP11/Doc.19.2. Communication, Information and Outreach Plan 2015—2017. Promoting Global Action for Migratory Species. — <http://goo.gl/sO2ESy>. — 11 p.
13. UNEP/CMS/COP11/Doc.19.3. Analysis and Synthesis of National Reports. — <http://goo.gl/iDdJFv>. — 12 p.
14. UNEP/CMS/COP11/Doc.20.1. Implementation of the Capacity Building Work Plan 2012—2014. — <http://goo.gl/25OyCp>. — 5 p.
15. UNEP/CMS/COP11/Doc.20.2. CMS Capacity-building Strategy 2015—2017. — <http://goo.gl/DOyKsQ>. — 7 p.
16. UNEP/CMS/COP11/Doc.22.1. Implementation of Existing CMS Instruments. — <http://goo.gl/yFMmMx>. — 22 p.
17. UNEP/CMS/COP11/Doc.22.2. Developing, Resourcing and Servicing CMS Agreements: A Policy Approach. — <http://goo.gl/crUIrR>. — 35 p.
18. UNEP/CMS/COP11/Doc.22.3. An Assessment of MOUs and their Viability. — <http://goo.gl/PCc4tF>. — 53 p.
19. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.1.1. Programme of Work on Migratory Birds and Flyways. — <http://goo.gl/wf4LRn>. — 47 p.
20. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.1.2. Review and Guidelines to Prevent the Risk of Poisoning of Migratory Birds. — <http://goo.gl/TY06jt>. — 54 p.
21. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.1.3. Preventing the Illegal Killing, Taking and Trade of Migratory Birds. — <http://goo.gl/cKR0zF>. — 8 p.
22. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.1.4. Conservation of Migratory Landbirds in the African-Eurasian Region. — <http://goo.gl/Vkw9eV>. — 83 p.
23. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.1.5.2. Saker Falcon *Falco cherrug* Global Action Plan (SakerGAP), Including a Management and Monitoring System, to Conserve the Species. — <http://goo.gl/vml29S>. — 206 p.
24. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.2.1. Conservation of Migratory Sharks and Rays. — <http://goo.gl/5nIhWL>. — 8 p.
25. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.2.2. Draft Single Species Action Plan for the Loggerhead Turtle in the South Pacific Ocean. — <http://goo.gl/m1WLjC>. — 46 p.
26. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.2.3. Live Captures of Cetaceans from the Wild for Commercial Purposes. — <http://goo.gl/mbyhYU>. — 10 p.
27. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.2.4. Conservation Implications of Cetacean Culture. — <http://goo.gl/V4mrf1>. — 4 p.
28. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.4.3.1. Renewable Energy and Migratory Species. — <http://goo.gl/85dEyX>. — 11 p.
29. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.4.4. Review of the Impact of Invasive Alien Species on Species under the Convention on Migratory Species (CMS). — <http://goo.gl/fSH1Xh>. — 9 p.
30. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.4.5. Sustainable Boat-based Wildlife Watching Tourism. — <http://goo.gl/IgPXqC>. — 7 p.
31. UNEP/CMS/COP11/Doc.23.4.6. Management of Marine Debris. — <http://goo.gl/sTXW45>. — 31 p.
32. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.1. Proposal for the Inclusion of the Mediterranean Subpopulation of Cuvier's Beaked Whale (*Ziphius cavirostris*) in CMS Appendix I. — <http://goo.gl/QloVfP>. — 15 p.
33. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.3. Proposal for the Inclusion of the Red-fronted Gazelle (*Eudorcas rufifrons*) on CMS Appendix I. — <http://goo.gl/U8ZzLR>. — 6 p.
34. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.4/Rev.1. Proposal for the Inclusion of the Global Population of the Great Bustard (*Otis tarda*) in CMS Appendix I. — <http://goo.gl/Y7AsTu>. — 13 p.
35. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.5. Proposal for the Inclusion of the Semipalmated Sandpiper (*Calidris pusilla*) on CMS Appendix I. — <http://goo.gl/uHPdJH>. — 10 p.

36. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.6. Proposal for the Inclusion of the Great Knot (*Calidris tenuirostris*) on CMS Appendix I. — <http://goo.gl/yZpFVv>. — 10 p.
37. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.7. Proposal for the Inclusion of the European Roller (*Coracias garrulus*) on CMS appendix I. — <http://goo.gl/WYMUyL>. — 7 p.
38. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.8. Proposal for the Inclusion of all Species of Sawfish (Family Pristidae) on CMS Appendices I and II. — <http://goo.gl/OstsLH>. — 20 p.
39. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.9/Rev.1. Proposal for the Inclusion of the Reef Manta Ray (*Manta alfredi*) in CMS Appendix I and II. — <http://goo.gl/487aO0>. — 19 p.
40. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.9/Addendum. Addendum to the Proposal for the Inclusion of the Reef Manta Ray (*Manta alfredi*) in CMS Appendix I and II. — <http://goo.gl/35bm7m>. — 2 p.
41. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.10. Proposal for the Inclusion of all Species of Mobula Rays (Genus *Mobula*) in CMS Appendix I and II. — <http://goo.gl/MsJ65u>. — 25 p.
42. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.10/Addendum/Rev.1. Addendum to the Proposal for the Inclusion of all Species of Mobula Rays (Genus *Mobula*) on CMS Appendix I and II. — <http://goo.gl/DZ9UN0>. — 4 p.
43. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.11/Rev.2. Proposal for the Inclusion of the Polar Bear (*Ursus maritimus*) in CMS appendix II. — <http://goo.gl/xeqReB>. — 32 p.
44. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.12. Proposal for the Inclusion of the White-eared Kob (*Kobus kob leucotis*) on CMS Appendix II. — <http://goo.gl/ekbujw>. — 6 p.
45. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.13. Proposal for the Inclusion of the Canada Warbler (*Cardellina canadensis*) on CMS appendix II. — <http://goo.gl/qONn1D>. — 4 p.
46. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.14/Rev.1. Proposal for the Inclusion of the Silky Shark (*Carcharhinus falciformis*) on CMS appendix II. — <http://goo.gl/j8yzSO>. — 13 p.
47. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.15. Proposal for the Inclusion of the Great Hammerhead Shark (*Sphyrna mokarran*) on CMS appendix II. — <http://goo.gl/KgVpoJ>. — 15 p.
48. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.16/Rev.1. Proposal for the Inclusion of the Scalloped Hammerhead Shark (*Sphyrna lewini*) on CMS appendix II. — <http://goo.gl/9VXC7t>. — 24 p.
49. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.17. Proposal for the Inclusion of all Species of Thresher Shark, Genus *Alopias*, on CMS appendix II. — <http://goo.gl/vn5Dfl>. — 15 p.
50. UNEP/CMS/COP11/Doc.24.1.18/Rev.1. Proposal for the Inclusion of the European Eel (*Anguilla anguilla*) on CMS Appendix II. — <http://goo.gl/ic89Yg>. — 24 p.
51. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.1. Financial and Administrative Matters. — <http://goo.gl/nH2DOF>. — 30 p.
52. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.2. Strategic Plan for Migratory Species 2015-2023. — <http://goo.gl/UcMsvc>. — 30 p.
53. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.3. Enhancing Synergies and Common Services among CMS Family Instruments. — <http://goo.gl/ZcLR9Q>. — 3 p.
54. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.4. Restructuring of the Scientific Council. — <http://goo.gl/Ziyqjs>. — 3 p.
55. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.5. Arrangements for Meetings of the Conference of the Parties. — <http://goo.gl/ZwyKoo>. — 3 p.
56. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.6. Review of Decisions. — <http://goo.gl/8Z6Qqq>. — 3 p.
57. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.7. Enhancing the Effectiveness of the Convention through a Process to Review Implementation. — <http://goo.gl/nGu2pU>. — 2 p.
58. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.8. Communication, Information and Outreach Plan. — <http://goo.gl/7kyrfW>. — 2 p.
59. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.9. World Migratory Bird Day. — <http://goo.gl/B5PGWs>. — 2 p.
60. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.10. Synergies and Partnerships. — <http://goo.gl/kOp2Wf>. — 5 p.
61. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.11. Enhancing the Relationship between the CMS Family and Civil Society. — <http://goo.gl/UixO1l>. — 2 p.
62. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.12. Criteria for Assessing Proposals for New Agreements. — <http://goo.gl/1zkEh5>. — 6 p.
63. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.13. Concerted and Cooperative Actions. — <http://goo.gl/REUR4F>. — 14 p.
64. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.14. Programme of Work on Migratory Birds and Flyways. — <http://goo.gl/rsd5ws>. — 46 p.
65. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.15. Preventing Poisoning of Migratory Birds. — <http://goo.gl/tTeyPX>. — 7 p.
66. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.16. The Prevention of Illegal Killing, Taking and Trade of Migratory Birds. — <http://goo.gl/wLf2pk>. — 6 p.
67. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.17. Action Plan for Migratory Landbirds in the African-Eurasian Region. — <http://goo.gl/5o9bKK>. — 3 p.
68. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.18. Saker Falcon *Falco cherrug* Global Action Plan (SakerGAP). — <http://goo.gl/cHP7sK>. — 3 p.
69. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.19. The Taxonomy and Nomenclature of Birds Listed on the CMS Appendices. — <http://goo.gl/2D6aZU>. — 3 p.
70. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.20. Conservation of Migratory Sharks and Rays. — <http://goo.gl/1jNqde>. — 4 p.
71. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.21. Single Species Action Plan for the Loggerhead Turtle (*Caretta caretta*) in the South Pacific Ocean. — <http://goo.gl/1rc2NM>. — 2 p.

72. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.22. Live Captures of Cetaceans from the Wild for Commercial Purposes. — <http://goo.gl/v22RCR>. — 3 p.
73. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.23. Conservation Implications of Cetacean Culture. — <http://goo.gl/tBHbVc>. — 2 p.
74. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.24. The Central Asian Mammals Initiative. — <http://goo.gl/nb05Eg>. — 21 p.
75. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.25. Advancing Ecological Networks to Address the Needs of Migratory Species. — <http://goo.gl/1hY0C4>. — 9 p.
76. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.26. Programme of Work on Climate Change and Migratory Species. — <http://goo.gl/BXS5QQ>. — 10 p.
77. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.27. Renewable Energy and Migratory Species. — <http://goo.gl/wipHYF>. — 7 p.
78. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.28. Future CMS Activities Related to Invasive Alien Species. — <http://goo.gl/xMpCIC>. — 4 p.
79. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.29. Sustainable Boat-based Marine Wildlife Watching. — <http://goo.gl/vTaOeH>. — 3 p.
80. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.30. Management of Marine Debris. — <http://goo.gl/IADB1S>. — 4 p.
81. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.31. Fighting Wildlife Crime and Offences Within and Beyond Borders. — <http://goo.gl/STNeVO>. — 4 p.
82. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.33. Guidelines for Assessing Listing Proposals to Appendices I and II of the Convention. — <http://goo.gl/ZySZdZ>. — 6 p.
83. UNEP/CMS/COP11/Resolution 11.34. Arrangements for Hosting the 11th and 12th Meetings of the Conference of the Parties. — <http://goo.gl/5ERxeN>. — 1 p.

Підсумки 11-ї наради Конференції Сторін Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Кіто, Еквадор, 4–9 листопада 2014 року). — Домашлінець, В. Г. — Наведено результати 11-ї наради Конференції Сторін Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Кіто, Еквадор, 4–9 листопада 2014 року) (КС-11). Охарактеризовані основні положення резолюцій, прийнятих на КС-11, та документів, що лягли в їх основу. На КС-11 прийнято 34 резолюції з фінансових, адміністративних, стратегічних, координаційних, організаційних, таксономічних та екопросвітницьких питань, аспектів збереження мігруючих видів тварин, пов'язаних з інвазійними чужорідними видами, зміною клімату, розвитком енергетики, екологічного туризму, засміченням морського середовища, розбудовою екологічної мережі, отруєнням птахів, екологічними правопорушеннями. Затверджені міжнародні плани дій щодо балабана, наземних видів птахів, ссавців Центральної Азії, запропоновані заходи охорони морських черепах, акул, скатів, китоподібних, африканського лева. Розглянуто 18 пропозиції щодо внесення змін до додатків Боннської конвенції. Надано рекомендації щодо пріоритетних напрямів дослідження мігруючих тварин в Україні.

Ключові слова: Боннська конвенція, CMS, резолюція, Конференція Сторін, план дій, мігруючі види диких тварин

Итоги 11-го совещания Конференции Сторон Конвенции о сохранении мигрирующих видов диких животных (Кито, Эквадор, 4–9 ноября 2014). — Домашлинец, В. Г. — Приведены результаты 11-го совещания Конференции Сторон Конвенции о сохранении мигрирующих видов диких животных (Кито, Эквадор, 4–9 ноября 2014) (КС-11). Охарактеризованы основные положения резолюций, принятых на КС-11, и документов, которые легли в их основу. На КС-11 принято 34 резолюции по финансовым, административным, стратегическим, координационным, организационным, таксономическим и экопросветительским вопросам, аспектам сохранения мигрирующих видов животных, связанных с инвазионными чужеродными видами, изменением климата, развитием энергетики, экологического туризма, засорением морской среды, развитием экологической сети, отравлением птиц, экологическими правонарушениями. Утверждены международные планы действий по балабану, наземным видам птиц, млекопитающим Центральной Азии, предложенные меры охраны морских черепах, акул, скатов, китообразных, африканского лева. Рассмотрены 18 предложений о внесении изменений в приложения Боннской конвенции. Даны рекомендации по приоритетным направлениям исследования мигрирующих животных в Украине.

Ключевые слова: Боннская конвенция, CMS, резолюция, Конференция Сторон, план действий, мигрирующие виды диких животных.

Адреса для зв'язку: Міністерство екології та природних ресурсів України; вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ, 03035 Україна; e-mail: vdomashlinets@yahoo.com